

ЛЮДИНА В ЧАСІ: СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ А. ШЕПТИЦЬКОГО

УДК 271.5 – 726.1

Роман Лехнюк

ПОСТАТЬ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО У ВИСВІТЛЕННІ ГАЗЕТИ “РУСЛАН”

Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна,
e-mail manc92@ukr.net

У статті на основі матеріалів газети “Руслан” – періодичного органу українського християнсько-суспільного руху – висвітлено образ митрополита Андрея Шептицького. Проаналізовано теми та змістові лінії, у зв’язку з якими постать митрополита з’являлася на шпальтах газети. Розглянуто полеміку видавців “Руслана” з іншими галицькими часописами щодо діяльності владики і причини, що спонукали редакцію ставати на його захист. Окремо висвітлено реакцію редакції консервативного часопису на суспільно-політичну і громадсько-культурну діяльність митрополита.

Ключові слова: газета “Руслан”, митрополит Андрей Шептицький, християнсько-суспільний рух.

Злам XIX–XX ст. в історії Галичини став часом стрімкої політизації суспільного простору, творення політичних партій широкого ідеологічного спектру і пов’язаного з цим переходом до масової політики. Важливе місце у тогочасній полеміці займало питання про роль і місце Греко-Католицької Церкви в житті суспільства. Поширення секуляризаційних тенденцій призвело до прагнення значної частини світської української інтелігенції до відсторонення Церкви від ролі провідника української політики, яку вона виконувала від початку XIX ст. Ключову роль у збереженні за Церквою вагової політичної ролі відіграв митрополит Андрей Шептицький, чиї заходи значною мірою нейтралізували антиклерикальні, атеїстичні тенденції і пристосовували очолювану ним інституцію до умов модерних політичних ідеологій.

На діяльність владики активно реагувала галицька преса, зокрема часопис “Руслан”. Протягом існування (1897–1914) часопис висвітлював позицію християнсько-суспільного руху – української ідейної течії консервативного спрямування, очолюваної Олександром Барвінським (1847–1926). Її організаційними втіленнями почергово були Католицький русько-народний союз, товариство “Руська громада”, Християнсько-суспільний союз. Християнські суспільники, ґрунтуючись на концепції “органічної праці”, виступали за активну економічну

і просвітницьку роботу серед населення, полагодження українсько-польського питання компромісним шляхом, гостро критикували русофільство і соціалізм. Серед ключових складових ідейної платформи християнських суспільників була теза про важливість Церкви для національного життя і політики.

Актуальність обраної для дослідження теми полягає у меншій, порівняно із русофільською, націонал-демократичною і радикальною партіями, увазі, що приділяється істориками як християнсько-суспільному руху загалом, так і його відносинам із греко-католицькою ієрархією [49, с. 212–223]. У наявних студіях, присвячених цій консервативній течії, питання її взаємовідносин із митрополитами, насамперед із Андреем Шептицьким, спеціально не розглядали [2; 3; 24; 25; 33]. Важливість досліджуваної тематики зумовлена і тим фактом, що, незважаючи на багато в чому спільні цілі митрополита Андрея і прихильників О. Барвінського, владика не пішов шляхом митрополита Сильвестра Сембратовича, чиї намагання підтримати консерваторів і створення ними клерикальної політичної організації не увінчалися успіхом. Натомість владика Андрей, витримавши протягом перших років у сані митрополита партійний нейтралітет (доказом політики нейтралітету митрополита Андрея можна вважати лист Кирила Студинського до Олександра Барвінського, де з приводу виборів нових членів Крайової шкільної ради сказано, що “Як Митрополит упре ся, то поставить на своїм, але чи схоче він наражати ся і “Нар. Комітетові” і канапам – сумніваюся”) [29], у підсумку вдався до співпраці з УНДП [49, с. 216]. Вивчення реакції газети “Руслан” на таку позицію митрополита і його діяльність загалом дасть змогу розширити уявлення про українське суспільно-політичне життя в Галичині на зламі XIX–XX ст.

Мета статті – реконструювати образ митрополита Андрея Шептицького та ставлення до нього християнських суспільників за матеріалами часопису “Руслан”. Для досягнення поставленої мети необхідно виокремити головні тематичні блоки дописів газети про владика; вивчити очікування редакції від діяльності митрополита; з’ясувати еволюцію оцінки його діяльності протягом 1899–1914 рр.; проаналізувати реакцію часопису на публікації про митрополита в пресових органах інших політичних течій.

Основою джерельної бази дослідження є публікації на шпальтах газети “Руслан”. Ці матеріали раніше не ставали самостійним об’єктом дослідження. Науковий потенціал часопису як джерела полягає в широкому висвітленні поглядів християнських суспільників на актуальні питання суспільно-політичного і соціально-економічного життя Галичини і дає змогу розглянути їх (зокрема діяльність митрополита Андрея) під кутом зору, суттєво відмінним від поглядів представників найбільших у той час українських і польських політичних сил. Доповнити уявлення про відносини представників християнсько-суспільного руху з митрополитом дають змогу матеріали, що зберігаються у відділі рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. Передусім це листування чільних діячів консервативної течії [29; 30].

Для політичного руху з клерикальними елементами ідеології підтримка з боку вищої греко-католицької ієрархії була вкрай важливою. Найкращою для товариства ситуація була за часів митрополита Сильвестра Сембратовича (1836–1898), який активно підтримував християнських суспільників [41]. Незва-

жаючи на це, здобути популярність серед духовенства християнським суспільникам не вдалося. Після смерті митрополита Сильвестра відносини угруповання О. Барвінського з митрополичим престолом ускладнилися, оскільки “Руслан” виступав за кандидатуру на митрополита перемиського єпископа Костянтина Чеховича. Однак митрополитом став станіславівський єпископ Юліан Куїловський (1826–1900), який не втручався в громадсько-політичні справи.

У цій ситуації великі надії християнські суспільники покладали на станіславівського єпископа Андрея Шептицького, у номінуванні якого у митрополичий сан після смерті владики Юліана не було сумнівів. Консерватори сподівалися, що новий митрополит підтримає їхні починання. Ці очікування були оприлюднені у статті з нагоди двохсотліття переходу Львівської єпархії на унію: “Сієє надія, що небавом вже стане на чолі Руско католицької Церкви муж, що скріпить і обезпечить її підвалини, які старають ся підорвати з одного боку ті, що бажали би втрути Русь в темряву схизми, а другі, що бажать з серця нашого вирвати всяку віру. Серед темряви тої, яка нині залягає Галицку Русь, сходить сонце надії, що своїм світлом розжене темряву і теплотою огріє і покріпить серця руского народу...” [42].

Ще в часі буття владики Андрея станіславівським єпископом видавці “Руслана” активно висвітлювали його діяльність. Публікації перших пастирських послань єпископа, інформації про його візитації найвіддаленіших парафій дієцезії [54] – усе це протиставляли політиці чинного митрополита. Найгостріше це проявилось під час полеміки навколо таємного послання Юліана Куїловського до духовенства, в якому він закликав зосередитися на духовних функціях останнього, а також робив закиди парафіяльним священикам у численних похибках у повсякденній діяльності. “Руслан” виступив на захист духовенства, відповідаючи, що митрополит протягом буття станіславівським єпископом не пізнав простих священиків через відсутність візитацій деканатів [12]. Водночас, протиставляючи митрополиту, часопис писав про Андрея Шептицького, що він “з’єднав собі за такий короткий час симпатию всіх верств суспільности” [9].

З моменту висвячення владики Андрея у митрополичий сан велику увагу видавці “Руслана” приділяли взаємовідносинам ієрарха з українськими і польськими політичними течіями. Виразно на шпальтах часопису простежується еволюція стосунків митрополита з русофілами. На початку русофіли поклали надії, що владики не надто втручатиметься в політичні справи, а також, що він посприє обранню такого станіславівського єпископа, який би забезпечив збереження русофільських впливів у цій єпархії [32]. Іменування на цю посаду небажаного для русофілів о. Григорія Хомишина ймовірно сигналізувало про марність сподівань. Як доказ зміни ставлення необхідно сприймати вчинок на початку 1906 р. русофільських гімназистів, які кинули камінь у вікно приміщення, де відбувалася нарада за участю митрополита. Редакція “Руслана” не мала сумнівів, що мішенню був саме він [20]. Велику увагу часопис приділив історії з “Пропамятнимъ письмом львовского духовенства русско-народной партіи къ митрополиту Андрею”. Цей документ був реакцією русофільського духовенства на звинувачення у поширенні православної пропаганди і, не заперечуючи цього, адресував митрополиту слабо приховані погрози. Русофіли висловлювали сподівання, що митрополит не повторить помилок Сильвестра (Сембратовича)

[31], вимагали надати квоту в 36 % місць для молодих русофілів у духовній семінарії, інакше, на думку авторів звернення, настане “очень грозная опасность нашей св. Унії” [48]. За свідченнями “Руслана”, цей лист митрополит сприйняв як особисту образу [11]. З цього часу русофіли регулярно критикували його за “гоніння” та підтримку української течії, а видавці “Руслана” активно захищали ієрархів [5; 7; 37].

Інформації газети про відносини митрополита з провідною в українському середовищі Націонал-демократичною партією є менш численними, порівняно з дописами щодо русофілів і польських політичних сил. Ці інформації нерідко були критичними. Подібно до радикального “Громадського голосу”, пресовий орган націонал-демократів газета “Діло” найактивніше втілювала і поширювала ідею секуляризації української політики. Полеміка “Діла” з “Русланом” навколо цього питання точилася ще наприкінці XIX ст. [62; 27] Активізація дискусії припала на 1908 р. і була пов’язана з гострими нападками націонал-демократичного часопису на митрополита Андрея у зв’язку із засудженням ним вбивства Мирославом Січинським намісника Анджеея Потоцького. Критикуючи “Діло” за намагання монополізувати українську політику, редакція “Руслана” вважала актом політичного терору заперечення митрополиту і єпископам права висловлювати свою позицію у справі вбивства намісника [45].

Апогею критика націонал-демократами митрополита Андрея і його захист “Русланом” сягнули у зв’язку із виходом статті редактора “Діла” Лонгина Цегельського “Ad maiorem Poloniae gloriam”. У ній автор звинуватив владу за валленродизм, а діяльність охарактеризував як цілковито шкідливу, спрямовану винятково на користь поляків [55]. У низці публікацій “Руслан” рішуче виступив проти звинувачень на адресу митрополита, доводячи корисність його діяльності й закидав Л. Цегельському та загалу націонал-демократів намагання підірвати авторитет Церкви заради самоутвердження власного [36; 12]. Також “Руслан” став рупором невдоволеного статтею в “Ділі” духовенства, чиї офіційні протести, прийняті на деканальних зібраннях, він поміщував на своїх шпальтах [21].

Полемізували видавці “Руслана” теж з нападками польської преси на митрополита. Якщо українська преса подекуди закидала йому зраду українських інтересів заради польських, то польські середовища, передусім націонал-демократи, наполегливо твердили про так звану зворотну зраду – перехід представника “давнього польського шляхетського роду” до греко-католицького обряду. В умовах загострення українсько-польських відносин у Галичині на початку XX ст. кожна дія митрополита, спрямована на захист і розвиток українства, викликала обурення польських часописів, особливо активним було ендецьке “Słowo Polskie”. Владу Андрея звинувачували у підтримці сецесії української молоді з Львівського університету наприкінці 1901 р. [37], втручанні у вибори ректора університету [60], “рутенізації” учнів львівської гімназії ім. Франца Йосифа [10]. “Руслан” спростовував ці закиди, проте найактивніше полемізував із твердженням про митрополита Андрея як “зрадника польськості”, обґрунтовуючи українське походження роду Шептицьких, а отже, трактуючи вибір обряду владику як повернення до коренів [58]. При обговоренні “Русланом” виданої В’ячеславом Липинським книги “Z dziejów Ukrainy” автори дописів висловлювали надію, що приклад митрополита стане початком відродження української еліти [59].

Важливо зазначити, що активно висвітлюючи відносини Андрея Шептицького з русофілами, українськими націонал-демократами і польськими середовищами, видавці “Руслана” фактично не подали інформації про взаємини ієрарха з рухом, який сам часопис представляв. Найбільш інформативною на цю тему є коротка замітка про прийняття митрополитом делегації Християнсько-суспільного союзу на чолі з О. Барвінським і висловлення ним “повного довір’я до роботи цієї організації” [57]. Така ситуація є свідченням політики митрополита, відмінної від дій Сильвестра Сембратовича. Усвідомлюючи непопулярність клерикалізму і неможливість утворення впливової клерикальної партії в тогочасних умовах, Андрей Шептицький зробив ставку на порозуміння з Національно-демократичною партією. Іншою причиною, через яку християнські суспільники не здобули однозначної підтримки митрополита, стала їхня організаційна слабкість, яка була характерною для КРНС, “Руської громади” і Християнсько-суспільного союзу і не сприяла поширенню впливу цієї течії навіть серед загалу духовенства [29; 30].

Звертав увагу “Руслан” і на душпастирську діяльність митрополита Андрея. Часопис публікував його індивідуальні та спільні з іншими єпископами пастирські послання, додаючи власні коментарі. Передусім редакцію цікавили фрагменти послань, що стосувалися суспільно-політичного життя. Полемізуючи з “Rutenische Revue” щодо послання про місію і духовні вправи, “Руслан” списував на “стилістичні неточності” висловлювання митрополита про право священика на політичні погляди лише у приватному житті. На думку редакції, це суперечило законному праву на громадсько-політичну діяльність [4]. Незважаючи на це, виказували загальну згоду з думками владики [40]. Підтримано й думку про потребу надпартійного становища священиків при виконанні душпастирських обов’язків, однак з приміткою про брак розуміння митрополитом причин поширення партійних суперечок серед духовенства [4]. Прикладом для втілення видавці “Руслана” вважали розділ послання про ювілей папи Лева XIII, де був заклик поборювати соціалізм, оскільки це було співзвучно з програмою християнсько-суспільного середовища.

Стежачи за діяльністю митрополита, окремий акцент видавці “Руслана” робили на ситуації серед українських емігрантів. Часопис неодноразово аналізував ситуацію у різних сферах життя переселенців, зокрема проблеми міжконфесійної конкуренції та нестачі греко-католицьких священиків [53, 56]. Тому на шпальтах газети регулярно висвітлювали заходи Андрея Шептицького щодо виправлення ситуації. Редакція опублікувала пастирське послання митрополита до українців у Північній і Південній Америці [39], інформувала читачів про здійснену о. Василем Жолдаком за дорученням владики Андрея візитацію українських поселень у Канаді [42] і про висвячення ним першого єпископа для канадських українців – Микити Будки [19]. А поїздку митрополита Андрея Шептицького до США та Канади у 1910 р. висвітлювали в “Руслані” у спеціально створеній для цього рубриці [46; 23].

Часопис “Руслан” є джерелом до вивчення діяльності Андрея Шептицького у громадсько-політичній і культурній сфері. Окрім пастирських послань на суспільно-політичну тематику, видавці газети висвітлювали заходи владики Андрея щодо сильно політизованого питання відкриття нових українських навчальних закладів, зокрема його промови в комісії щодо заснування української гімназії

у Станіславові [51] і в Палаті панів стосовно потреби відкриття українського університету у Львові [22]. Детально було наведено промову митрополита до цісаря з проханням дотримати права українців при впровадженні запланованого урядом переходу до загального виборчого права [52]. Не оминали увагою редактори “Руслана” й участь владики у зборах українських депутатів [16]. Стосовно культурно-просвітницької і меценатської діяльності Андрея Шептицького, то “Руслан” сповіщав про організовані ним рільничо-академічні виклади для священників [50], створення його стараннями бібліотеки при капітулі [18], Народної лічниці [38], а також численні пожертви на розвиток української культури [61].

Цікавою сторінкою життя митрополита Андрея, на яку проливають світло публікації “Руслана”, є його відносини з деякими іншими відомими постатями. Зі шпальт газети можна дізнатися про теплі стосунки владики з князем Максиміліаном Саксонським [26; 47], братом саксонського короля і дядьком останнього імператора Австро-Угорщини Карла I. Зближення Максиміліана Саксонського і митрополита було зумовлене дослідженням князем історії унії на теренах Східної Європи. Цікавою є інформація про відвідини Андреем Шептицьким у 1910 р. архикнязя Карла Штефана Габсбурґа – батька Вільгельма Габсбурґа, що згодом став відомий як Василь Вишиваний [14].

Образ митрополита Андрея Шептицького на сторінках газети “Руслан” не був однозначно позитивний. Протягом 1899–1914 рр. найкритичнішою заміткою на адресу владики була підозра у відродженні “давнього святоюрства з часів Наумовича” і перетворенні русофільського часопису “Галичанин” на орган церковної ієрархії через те, що пастирське послання “Про канонічну візитацію” опинилося в редакції “Галичанина” і польських газет швидше, ніж у редакції “Руслана” [43]. В інших ситуаціях газета християнсько-суспільного руху виступала на захист митрополита від нападок “Діла”, “Галичанина” і “Stow-a Polsk-oro”. Полеміка в цій справі становить найбільший блок інформації про владику Андрея на шпальтах “Руслана”, а отже, є найбільш інформативною щодо розуміння ставлення редакції до митрополита. Схвальні відгуки від дописувачів часопису отримувала й діяльність Андрея Шептицького у політичній, громадській і культурній сферах.

У цій ситуації ключовим є питання, чому видавці “Руслана” все ж уникали прямої критики митрополита, адже він не підтримав починань О. Барвінського і його прихильників щодо створення підтримуваної вищою церковною ієрархією консервативної організації клерикального спрямування. У “Руслані” відносини владики з християнськими суспільниками висвітлені надзвичайно скупі. Можна припустити, що угруповання О. Барвінського сподівалося активізацією власного руху, щоразу новими спробами його інституалізації змінити політику митрополита Андрея. Однак християнсько-суспільний рух так і не зміг подолати організаційні слабкості й несприятливі обставини (загострення українсько-польських відносин і радикалізації суспільства) та здобути популярність навіть серед духовенства.

Газета “Руслан”, як джерело до вивчення постаті митрополита Шептицького хоч і не розкриває всіх питань, дає змогу, втім, поглянути на нього під кутом зору, відмінним від поглядів провідних українських і польських суспільно-політичних середовищ. Матеріали “Руслана” не тільки доповнюють інформацію про діяльність владики, а й розширюють уявлення про українські консервативні середовища в Галичині на початку ХХ ст. Порівняння починань митрополита

Андрея і християнських суспільників, які збіглися в часі, завдяки інформації на шпальтах часопису “Руслан” може дати ключі до розуміння причин успіху владики і невдачі українських світських консерваторів.

ЛІТЕРАТУРА

1. 1700–1900 // Руслан (Львів). – 1900. – Ч. 222. – 1 (14) жовтня.
2. Антошевський Т. До історії християнсько-суспільного руху в Галичині (90-і рр. XIX ст. – 1914 р.) / Тарас Антошевський. – Львів, 1997.
3. Аркуша О. Український християнсько-суспільний рух у Галичині на початку ХХ століття: політичне товариство “Руська громада” / Олена Аркуша // Шляхами історії. Науковий збірник історичного факультету ЛНУ ім. Івана Франка. На пошану професора Костянтина Кондратюка. – Львів, 2004. – С. 63–99.
4. Архирейські послання ВПр. Митрополита // Руслан. – 1902. – Ч. 244. – 30 жовтня (12 листопада); Ч. 244. – 31 жовтня (13 листопада); Ч. 248. – 3 (16) листопада.
5. Борба галицьких москвичів проти руско-католицького єпископату // Руслан. – 1910. – Ч. 79. – 21 (8) квітня.
6. Візитація Преосвященого Єпископа Шептицького на Буковині // Руслан. – 1900. – Ч. 104. – 9 (22) травня.
7. В обороні Є. Е. Митрополита Шептицького // Руслан. – 1910. – Ч. 171. – 14 (1) серпня;
8. Москвичи проти нашої церковної єрархії // Руслан. – 1911. – Ч. 71. – 30 (17) березня.
9. В честь єпископа // Руслан. – 1899. – Ч. 271. – 2 (14) грудня.
10. Всепольська напасть на Впр. Митрополита // Руслан. – 1906. – Ч. 39. – 18 лютого (3 березня).
11. Галичанинь // Руслан. – 1910. – Ч. 28. – 19 (6) лютого.
12. Допись. З краю (в справі тайного послання Впр. Митрополита до деканів) // Руслан. – 1899. – Ч. 268. – 28 листопада (10 грудня).
13. Допись. З над Дністра // Руслан. – 1908. – Ч. 183. – 13 (26) серпня.
14. Ексц. Митрополит ґр. Шептикий // Руслан. – 1910. – Ч. 43. – 9 березня (24 лютого).
15. Ексц. Митрополит ґр. Шептицький в Канаді // Руслан. – 1910. – Ч. 250. – 19 (6) листопада.
16. Ексц. Митрополит Шептицький між рускими послами // Руслан. – 1907. – Ч. 158. – 15 (28) липня.
17. Є. Е. Митрополит Шептицький // Руслан. – 1905. – Ч. 146. – 2 (15) липня.
18. Є. Ексц. Митрополит Шептицький // Руслан. – 1904. – Ч. 18. – 23 січня (5 лютого).
19. Єпископске съвяченє // Руслан. – 1912. – Ч. 232. – 15 (2) жовтня.
20. Замах на митрополита // Руслан. – 1906. – Ч. 80. – 18 квітня (1 травня).
21. З нагоди напасти «Діла» на Є.Е. Митрополита Шептицького // Руслан. – 1908. – Ч. 206. – 11 (24) вересня; Ч. 213. – 19 вересня (2 жовтня).
22. Знаменна мова в палаті вельмож // Руслан. – 1910. – Ч. 135. – 1 липня (18 червня).
23. З побуту Ексц. Митрополита Шептицького в Новім Йорку // Руслан. – 1910. – Ч. 196. – 14 (1) вересня.

24. Кліш А. Кирило Студинський та християнсько-суспільний рух у Галичині (кінець XIX – початок XX ст.) / Андрій Кліш // Наука. Релігія. Суспільство (Донецьк). – 2006. – № 1. – С. 30–36.
25. Кліш А. Політична діяльність християнсько-консервативної течії наприкінці XIX – на початку XX ст. / Андрій Кліш. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.uagate.com/wp-content/uploads/2014/04/Klish.pdf>.
26. Князь Макс Саский // Руслан. – 1910. – Ч. 71. – 12 квітня (30 березня).
27. Крути-верти!.. // Руслан. – 1899. – Ч. 195. – 31 серпня (12 вересня).
28. Кураторія «національного Музея» у Ексц. Митрополита // Руслан. – 1911. – Ч. 153. – 14 (1) травня.
29. Львівська національна наукова бібліотека України ім. В. Стефаника НАН України (далі – ЛННБУ ім. В. Стефаника), відділ рукописів. – Ф. 11 (Барвінські). – Спр. 2483 / п. 149. – Арк. 90 (Лист К. Студинського до О. Барвінського, 13 травня 1905 р.).
30. ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. – Ф. 11 (Барвінські). – Спр. 2720 / п. 163. – Арк. 30 (Лист І. Чапельського до О. Барвінського, 27 січня 1901 р.).
31. Мобілізація духовних москвичів // Руслан. – 1910. – Ч. 34. – 26 (13) лютого.
32. Москвофіли у о. Митр. Шептицького // Руслан. – 1902. – Ч. 1. – 1 (14) січня.
33. Мудрий М. Рукописні джерела до історії Християнсько-суспільного союзу в Галичині / Мар'ян Мудрий // До джерел. Збірник наукових праць на пошану Олега Купчинського з нагоди його 70-річчя. – Київ; Львів, 2004. – Т. I. – С. 421–440.
34. Мурина мораль // Руслан. – 1904. – Ч. 211. – 19 вересня (2 жовтня).
35. Напасть на руско-католицького єпископату // Руслан. – 1908. – Ч. 180. – 9 (22) серпня.
36. Напасть «Галичанина» на Ексцеленцію Митрополита // Руслан. – 1912. – Ч. 88. – 21 (8) квітня.
37. Напасть на ВПреосвященого Митрополита // Руслан. – 1902. – Ч. 6. – 8 (21) січня.
38. Народна лічниця у Львові // Руслан. – 1903. – Ч. 59. – 13 (26) березня.
39. Наша церков в Америці // Руслан. – 1902. – Ч. 187. – 22 серпня (4 вересня); Ч. 188. – 23 серпня (5 вересня).
40. Наші церковні владика // Руслан. – 1903. – Ч. 206. – 12 (25) вересня; Ч. 207. – 13 (26) вересня.
41. Нове руске товариство політичне у Львові // Правда. – 1896. – Ч. 41. – 11 (23) жовтня.
42. О. Василь Жолдак // Руслан. – 1902. – Ч. 156. – 14 (27) липня.
43. О. Митрополит до духовенства // Руслан. – 1902. – Ч. 216. – 26 вересня (9 жовтня).
44. Переглядь часописей // Діло. – 1899. – Ч. 196. – 1 (13) вересня; Ч. 197. – 2 (14) вересня.
45. Посланіє до наших владик // Руслан. – 1908. – Ч. 103. – 7 (20) травня.
46. Привіт Ексц. Митрополитови Шептицькому в Америці // Руслан. – 1910. – Ч. 185. – 1 вересня (19 серпня).
47. Прихильність князя Макса Саского для Русинів // Руслан. – 1910. – Ч. 88. – 5 травня (22 квітня).
48. Пропамятное письмо львовского духовенства русско-народной партии к митрополиту Андрею // Руслан. – 1910. – Ч. 25. – 14 (1) лютого.

49. Расевич В. Митрополит Андрей (Шептицький) і проблема національно-політичної консолідації українців (1900–1918 роки) / Василь Расевич // Ковчег. Науковий збірник з церковної історії. – Число 2. – Львів, 2000. – С. 212–223.
50. Рільничо-академічні виклади для священиків // Руслан. – 1906. – Ч. 261. – 26 листопада (9 грудня).
51. Руска гімназія в Станіславові в шкільній комісії // Руслан. – 1902. – Ч. 140. – 23 червня (6 липня).
52. Руска депутація у цїсаря // Руслан. – 1906. – Ч. 8. – 11 (24) січня.
53. Руська церков в Америці // Руслан. – 1902. – Ч. 67. – 22 березня (4 квітня).
54. Серед гуцулів // Руслан. – 1899. – Ч. 278. – 12 (24) грудня.
55. Сушко О. Чи «Ad maiorem Poloniae gloriam»? // Руслан. – 1908. – Ч. 179. – 8 (21) серпня.
56. Схизма // Руслан. – 1902. – Додаток до Ч. 88. – 21 квітня (4 травня); Ч. 96. – 1 (13) травня; Ч. 112. – 19 травня (1 червня).
57. У Ексц. Митрополита гр. Андр. Шептицького // Руслан. – 1912. – Ч. 11. – 16 (3) січня.
58. Шляхта а люд // Руслан. – 1903. – Ч. 220. – 28 вересня (11 жовтня).
59. Шляхта на Україні // Руслан. – 1912. – Ч. 270. – 30 (17) листопада.
60. Шукають виновника // Руслан. – 1903. – Ч. 228. – 8 (21) жовтня.
61. Щедрий дар // Руслан. – 1902. – Ч. 177. – 9 (23) серпня.
62. «Nie macie szlachty» // Діло. – 1899. – Ч. 192. – 27 серпня (8 вересня).

Roman Lekhniuk

THE FIGURE OF METROPOLITAN ARCHBISHOP ANDREY SHEPTYTSKY IN COVERAGE OF THE NEWSPAPER “RUSLAN”

*Ivan Franko National University of Lviv,
Universytetska Str., 1 Lviv, 79000, Ukraine,
e-mail manc92@ukr.net*

This article deals with the highlighting of the image of Metropolitan Archbishop Andrey Sheptytsky on the basis of the newspaper “Ruslan”, a periodical body of Ukrainian Christian social movement. The author analyses themes and content lines due to which the figure of Metropolitan appeared on the newspaper column. Dispute of the editors of newspaper “Ruslan” with other journals in Halychyna as to the work of the Archbishop and the reasons which incited the editorial staff to rise in defence of him are analysed in the article. Reaction of the editorial board of this conservative journal on social, political and public work of the Metropolitan is highlighted particularly.

Key words: newspaper “Ruslan”, Metropolitan Archbishop Andrey Sheptytsky, Christian social movement.

Стаття надійшла до редколегії 12.05.2015

Прийнята до друку 25.05.2015